

HISTORIA MYŚLI EKONOMICZNEJ

Ekonomia, USM (18h)

dr Joanna Dzionek-Kozłowska

1. MERKANTYLIZM (XVI-XVIII w.)

- 1.1. Bogactwo jako suma pieniędzy kruszcowych
- 1.2. Doktryna dodatniego bilansu handlowego; protekcjonizm
- 1.3. Aktywność państwa w gospodarce:
 - wsparcie dla rozwoju rzemiosła; przyznawanie patentów i monopolizacja
 - pobudzanie rozwoju infrastruktury i floty
 - wspieranie przyrostu naturalnego

2. PREKLASYCY (XVII-XVIII w.):

2.1. Wybrane koncepcje ekonomiczne Williama PETTIEGO

- krytyka merkantylistycznego rozumienia bogactwa i próby pomiaru wielkości ekonomicznych
- czynniki wartościotwórcze (ziemia i praca oraz kunszt i zasoby)

2.2. Elementy myśli ekonomicznej Johna LOCKE'A

- praca jako podstawowy czynnik wartościotwórczy
- podwaliny liberalizmu gospodarczego (postulat wolności gospodarczej wywiedziony z koncepcji praw naturalnych – prawa do wolności, własności prywatnej i przekonania o równości wszystkich ludzi)
- podstawy ilościowej teorii pieniądza

2.3. Krytyka merkantylizmu według Davida HUME'A

- odrzucenie merkantylistycznej doktryny dodatniego bilansu handlowego

2.4. FIZJOKRATYZM (II poł. XVIII wieku)

- idea *porządku naturalnego* a rola państwa w gospodarce; leseferyzm
- ziemia jako jedyny czynnik wartościotwórczy
- *Tablica ekonomiczna*

3. EKONOMIA KLASYCZNA (1776-1848)

3.1. System ekonomiczny Adama SMITHA

- teoria wzrostu gospodarczego; znaczenie akumulacji kapitału i podziału pracy
- teoria wartości
 - wartość uzależniona od kosztów produkcji (przeciętnych wynagrodzeń za pracę, ziemię i kapitał niezbędnych do wytworzenia dobra)
 - cena naturalna a cena rynkowa
- rola państwa w gospodarce; koncepcja państwa jako *stróża nocnego*

3.2. Wybrane koncepcje Jeana B. SAY'A

- postrzeganie bogactwa; produkcja jako proces tworzenia użyteczności
- prawo rynków; założenia i konsekwencje

3.3. Doktryna ludnościowa Thomasa R. MALTHUSA

- założenia
- zależność pomiędzy potencjalnym tempem wzrostu liczby ludności a potencjalnym tempem przyrostu środków utrzymania
- hamulce prewencyjne i represyjne

Adam SMITH, *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, 1776.

PRAWO RYNKÓW SAY'A: w długim okresie podaż determinuje rozmiary popytu („produkcja otwiera zbyt innym produktom”)

3.4. System ekonomiczny Davida RICARDO

- teoria wartości oparta na ilości pracy
- teoria renty gruntowej; prawo malejących przychodów w rolnictwie
- teoria stagnacji sekularnej

4. REWOLUCJA MARGINALISTYCZNA (lata 70. XIX wieku):

4.1. Geneza rewolucji marginalistycznej. Główne nurty marginalizmu:

- szkoła austriacka (psychologiczna) – Carl Menger
- szkoła lozańska (matematyczna) – Leon Walras
- szkoła anglo-amerykańska – William S. Jevons

4.2. Ogólna charakterystyka marginalizmu:

- podstawowy problem badawczy (jak wykorzystać ograniczone zasoby, by zmaksymalizować osiąganą z ich konsumpcji użyteczność?)
- postulaty metodologiczne

4.3. Marginalistyczna teoria wartości

- krytyka teorii klasycznej
- użyteczność krańcowa i I prawo Gossena
- warunek równowagi konsumenta (II prawo Gossena)

4.4. Model równowagi ogólnej L. Walrasa

- założenia
- konstrukcja
- proces osiągnięcia równowagi; walrasowski licytator

4.5. Teoria produktywności krańcowej jako teoria podziału

5. Alfred MARSHALL i EKONOMIA NEOKLASYCZNA (lata 90. XIX wieku)

5.1. Zakres i metoda uprawiania ekonomii; Ekonomia a ekonomia polityczna

5.2. Teoria popytu

- powiązanie krzywej popytu z prawem malejącej użyteczności krańcowej
- elastyczność
- nadwyżka konsumenta

5.3. Analiza kosztów

5.4. Teoria ceny

- okres ultrakrótki
- okres krótki
- okres długi
- okres sekularny

6. John M. KEYNES i REWOLUCJA KEYNESOWSKA (lata 30 XX wieku)

6.1. Podłoże rewolucji keynesowskiej

6.2. Podstawy ekonomii keynesowskiej; redefinicja głównego problemu badawczego i założenia modelu:

- podstawowy problem badawczy: wskazanie czynników wpływających na poziom produkcji i zatrudnienia
- analiza w okresie krótkim
- ceny (i płace) sztywne
- nacisk na czynniki o charakterze popytowym
- wykorzystanie kategorii agregatowych (podejście makroekonomiczne)

I PRAWO GOSSENA
(= prawo malejącej
użyteczności krańcowej)

Alfred MARSHALL, *Zasady ekonomiki*, 1890

John M. KEYNES, *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, 1936.

6.3. Zasada popytu efektywnego a prawo rynków Saya

6.4. Zmienne niezależne modelu keynesowskiego:

- krańcowa skłonność do konsumpcji
- krańcowa rentowność kapitału
- preferencja płynności

6.5. Keynesowska teoria stopy procentowej. Motywy preferencji płynności

- motyw transakcyjny
- motyw przezornościowy
- motyw spekulacyjny

6.6. Koncepcja mnożnika inwestycyjnego

6.7. Klasyczne i keynesowskie rozumienie równowagi. Konsekwencje dla postrzegania problemu bezrobocia

6.9. Polityczne implikacje teorii keynesowskiej. Interwencjonizm państwowy

7. MONETARYZM

7.1. Ilościowa teoria pieniądza jako fundament monetaryzmu:

- równanie wymiany ($MV \equiv PT$)
- teoria dochodu nominalnego
- mechanizm transmisji
- reguła monetarna

7.2. Krzywa Phillipsa i jej modyfikacja przez Roberta SOLOWA i Paula SAMUELSONA.

7.3. Modyfikacja interpretacji krzywej Phillipsa dokonana przez Milтона FRIEDMANA i Edmunda PHELPSA:

- hipoteza oczekiwań adaptacyjnych
- naturalna stopa bezrobocia
- wnioski dla polityki zwalczania bezrobocia

7.4. Główne tezy monetarystów.

7.5. Rola państwa w gospodarce. Argumenty na rzecz liberalizmu gospodarczego:

- postulaty dotyczące metod wprawiania polityki
- koncepcja *państwa minimum*
- krytyka idei *państwa dobrobytu*